

Paulína IVANOVÁ, *Morálka a výchova v kázňach Jána Kollára*. Diplomová práca Historického ústavu FF JU v Č. Budějovicích, Č. Budějovice 2015, 82 strany.

Posudek oponentky diplomové práce

Cílem předkládané diplomové práce je pohlédnout na známou obrozeneckou osobnost Jana Kollára z neznámého úhlu pohledu, tj. nikoliv jako na často frekventovaný objekt slavistického bádání či literární analýzy básnického odkazu. Zaměřit se na výchovný aspekt jeho díla ve světle dobového konceptu morálky s ohledem na místo, národnost, rodové dispozice, evangelictví, vzdělání, profesi, případně vzory a inspirace, je jistě nejen záslužné, ale i aktuální. Zejména proto, že katolický duchovní prostor je badatelsky mnohem více zmapován, při tom reálně je často opouštěn; s oblibou citovaný „český ateismus“ bývá dokládán zpravidla kvantifikací praktikujících katolíků, i když tradice a historické skutečnosti hovoří jinak (k tomu zejména podkapitoly první části Stav bádania – Masaryk a myšlienka humanity a následující Evanjelické bádanie).

Otázky, které si diplomantka při vstupu do zvoleného tématu, pokládá, mají podle jejich slov odhalit hlubší souvislosti Kollárova významu (s. 8), přesto řadu vět tázacích shrnuje v naopak zužující finální tázání po morálce a morální výchově v jeho kázáních. Tím zároveň odkazuje k svému hlavnímu prameni, jímž jsou knižní edice kázání i jejich rukopisy, včetně nevydaných. Uvedená literatura prozrazuje, že analýze kázání se věnovali již badatelé jiní. Čtyřřádková podkapitolka druhé části (Pramenná základňa) potvrzuje, že diplomantka programově neakceptuje „Ostatné Kollárove diela“ a zbavuje se tak možnosti komparace důležité pro seriózní odpověď na otázku, zda problém morálky v kázáních má specifické vymezení či zda souzní s celkovým konceptem prezentovaným jeho životem i dílem (kupř. v Slávy dceři je významná výpovědní rovina o vztahu mezi mužem a ženou). Pokud jde o srovnání, domnívám se, že diplomovému spisu by slušela i komparace v rámci typu výpovědi kázání, ať již s vzorovým modelem souvisejícím se vzděláním duchovního či s kázáním časově srovnatelného autora. Diplomantka by pak třeba zjistila, že „srdečné“ oslovování „Milí křesťané a přátelé“ není jen výrazem Kollárova „velmi příjemného vystupovania“ (s. 79).

Před vlastní rozbor Kollárových kázání autorka umístila ještě Kollárův životopis (část III). Postupuje zde chronologicky, zvláštní pozornost věnuje nástinu situace evangelické obce a dobře zohledňuje použitou literaturu. Stěžejní čtvrtou část Rozbor Kollárových kázání: mravné aspekty a výchova celkem logicky strukturuje, v teoretickém úvodu se hlásí k zisku ze specializačního semináře. Ve víceméně deskriptivním zpracování eliminovaných prvků (učitel náboženství, rodiče, děti, chlapec, dívka, křesťan, bohoslužba; svoboda, ateismus) se diplomantka snaží zachytit také vztahové souvislosti. Vzhledem k výše zmíněnému deficitu srovnání však často ulpívá na zjištěních nijak zvlášť originálních (kupř. část o chování při bohoslužbě: chodit včas, nerušit, nevodit děti, příp. zvířata, nechodit do jiných chrámů apod. – s. 57). Rovněž pěkná podkapitolka vytvořená z kázání nazvaného Strom jako mravný obraz člověka by si zasloužila zasadit do kontextu, neboť archetyp stromu v různých podobách provází naši kulturu dostatečně dlouho. Závěr hlavní, čtvrté kapitoly uzavírají Kollárovy úvahy

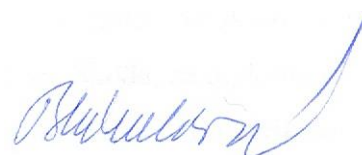
o církvi. Celkový závěr práce má těžiště v připomenutí „rozumné svobody“, z níž vyplývá i přirozené právo svobody vyznání a konečně i potvrzení Kollára loajálního vůči monarchii, nikoliv rebelanta.

Pokud jde o použitou literaturu, postrádám heslo Kollár Mojžíra Otruby v Lexikonu české literatury 2/II, Academia, Praha 1993, s. 793-803, obsahující úplnou bibliografii včetně cizojazyčných statí. Vedle Dějin české literatury Jaroslava Vlčka lze očekávat i Přehledné dějiny literatury české Arne Nováka a kapitolu Jan Kollár od Felixe Vodičky v Dějinách české literatury II, ČSAV, Praha 1960. Zde mohla diplomantka doladit i poněkud zjednodušený názor na Rukopisy (k tomu rovněž Čas pádu Rukopisů, Č. B. 2004) a rovněž si podržet větší odstup od závěrů Martina C. Putny.

V práci se bohužel vyskytují nepřesné citace a pojmové omyly. Kollárův fond, z něhož autorka použila pouze rukopisy kázání, je v sedmácti kartonech uložen v Literárním archivu Památníku národního písemnictví (LA PNP) a úložiště nelze citovat jako Památník národního písemnictví, nota bene s velkým Písemnictví (průběžně i v seznamu pramenů). V evangelickém kontextu nelze alternovat pojmy kněz a farář, stejně tak si nelze plést disent s disidentem. Řada chyb je ve jménech: Vilém Přečan, Zdeněk/Zděnek (Nešpor), Ol'ga (Šiková), interpunkce je značně neúplná.

Nicméně přes výše uvedené výhrady diplomantka pracovala s poměrně náročným textem a usilovala o jeho interpretaci. Prokázala při tom, že zásady historikovy práce ovládá. Proto její diplomovou práci doporučuji k obhajobě a hodnotím ji stupněm

v e l m i d o b ř e.

V Českých Budějovicích 25. srpna 2015

doc. Dagmar Blümlová, CSc.